

Mediation nu ook in strafzaken

Mediation naast rechtspraak bestaat al in civiele zaken en bestuurszaken. De rechterlijke macht gaat met proefprojecten ook werk maken van mediation naast strafrechtspraak en roept advocaten op met zaken te komen.

Foto: Thomas Schlijper / HH

Arrestatie in Amsterdam. In de stad werden tussen 2010 en 2011 26 zaken afgedaan door mediation.

Lex van Almelo

Een Duitse en een Italiaanse student staan op de dansvloer van een Amsterdamse discotheek. De Duitse student maakt een onverhoedse beweging en raakt met zijn bierglas het gezicht van de Italiaan. Die moet voor behandeling naar het ziekenhuis en houdt een litteken in zijn gezicht over aan de *schwung*. De twee krijgen ruzie. De Italiaan denkt dat de Duitser hem opzettelijk heeft verwond en doet aangifte.

Als de inmiddels nuchtere Duitser wordt gedagvaard, zegt hij dat hij alleen maar iemand probeerde terug te duwen

die tegen hem aan was gevallen. Hij vindt het nog altijd vreselijk wat er is gebeurd. Bovendien kan de Duitser met een strafblad het plan om zijn studie voort te zetten in de Verenigde Staten wel vergeten. Zijn advocaat Lian Mannheims (De Roos & Pen Advocaten) dient een bezwaarschrift in tegen de dagvaarding en zegt dat haar cliënt de schade wil vergoeden. Het Openbaar Ministerie verwijst de zaak naar het Mediationbureau. De studenten worden het eens over een schadevergoeding van drieduizend euro.

Lian Mannheims, die ook bestuurslid is van de Nederlandse Vereniging van Strafrechtadvocaten, heeft nog twee

andere ervaringen met mediation in strafzaken. De ene zaak droeg ze zelf aan. De officier van justitie was hierin bereid als mediator op te treden en verdachte en slachtoffer werden het eens over de schadevergoeding. De andere was een zaak van een stagiaire die Mannheims begeleidt. Deze zaak speelde zich af in een arrondissement waar nog geen mediationproject bestond. Om die reden vroeg de advocaat aan de behandelend rechercheur of hij een bemiddelingspoging wilde ondernemen. Na enige aarzeling en enkele instructies hapte de rechercheur toe. Dader en slachtoffer maakten een afspraak over het bedrag dat de dader zou

betalen. In beide zaken zag het Openbaar Ministerie af van vervolging omdat er een vaststellingsovereenkomst was, net zoals het geval was in de discotheekzaak tussen de Duitse en de Italiaanse student.

Uitbreiding

De discotheekzaak was één van de vijftien-zestig zaken die tussen oktober 2010 en mei 2011 in Amsterdam zijn geselecteerd voor mediation. In zesentwintig zaken stemden dader en slachtoffer toe in mediation. In zeventien zaken kwamen zij tot een vergelijk, dat werd neergelegd in een vaststellingsovereenkomst.

Vele experimenten met mediation kregen geen vervolg, volgens seniorrechter en landelijk projectcoördinator mediation naast strafrecht Anne Martien van der Does. Maar de meest recente pilot, mediation naast strafrecht in Amsterdam wel. Van der Does: De Raad voor de rechtspraak heeft mij gevraagd daarvoor te zorgen.

Het project mediation naast strafrecht wordt uitgebreid tot vier à zes arrondissementen. Behalve Amsterdam hebben Noord-Holland, Rotterdam, Den Haag, Zeeland-West-Brabant en Oost-Brabant belangstelling om mee te doen.

Ook het Openbaar Ministerie doet mee. Het OM selecteert bovendien andere initiatieven voor een landelijk proefproject dat na de zomer begint. 'Behalve om echte mediationprojecten, dus met een onafhankelijke gekwalificeerde mediator, gaat het daarbij om projecten waarbij in eerste instantie de politie optreedt als bemiddelaar,' zegt officier van justitie Paul van de Beek. Zo nodig is dat een gemeentebestuur en als het echt lastig wordt de burgemeester. Als dader(s) en slachtoffer(s) er zelfs met de burgemeester niet uitkomen, wordt het een strafzaak.

Als een verdachte bekent en laat weten bereid te zijn het slachtoffer tegemoet te komen, kan de zaak in aanmerking komen voor mediation. Het slachtoffer wordt daarvoor op zo'n manier gepolst dat hij of zij zonder druk kan nadenken over de mogelijke confrontatie met de dader. Daarbij wordt gestreefd naar herstel van vertrouwen, een schadevergoeding en excuses van de dader. Van der

Slachtoffers roepen soms willekeurige schadebedragen

Does: 'Door mediation krijgt het slachtoffer een stem bij de keuzes die OM en rechtspraak maken bij de vervolging.' Paul van de Beek: 'Het belang van het slachtoffer staat voorop.'

Als beide partijen ermee instemmen, kan de mediation in gang worden gezet. Volgens het OM kan mediation vooral een rol spelen bij geweldszaken en vermogensdelicten.

Anne Martien van der Does en Jolien Boeding-Polée, mediationfunctionaris bij de Rechtbank Amsterdam, achten mediation ook mogelijk bij dodelijke verkeersongevallen. Anne Martien van der Does: 'Tien jaar geleden had ik als voorzitter van de verkeerskamer twee keer per maand een zaak waarin een chauffeur in tranen was over het dodelijk ongeval dat hij had veroorzaakt en het slachtoffer het schandalig vond dat hij of zij nooit iets van de dader had gehoord. Toen dacht ik: daar moeten wij iets mee.'

Van der Does en Boeding-Polée vinden mediation vooral goed als slachtoffer en dader elkaar blijven tegenkomen. Een bijkomend voordeel is dat een vaststellingsovereenkomst de rechter veel zittingstijd bespaart als de schade moet worden vergoed. In hun enthousiasme voor mediation roepen Van der Does, Boeding-Polée en Van de Beek advocaten op vooral zaken aan te dragen. Maar, waarschuwt Anne Martien van der Does: 'Wees wel realistisch en begin er niet aan omdat je denkt dat je cliënt daardoor gemakkelijk een straf kan ontlopen. Een vaststellingsovereenkomst is daarvoor namelijk geen garantie.'

Handjeklap

Van der Does ziet de belangstelling van advocaten voor een opleiding tot mediator toenemen.

Lian Mannheims juicht mediation toe in het belang van haar cliënt. 'Het is een oud ideaal, waarvoor strafrecht-

hervormers twintig tot vijftwintig jaar geleden al hebben gepleit. Dankzij de bezuinigingen komt het nu weer in beeld.'

Wel heeft Mannheims er moeite mee dat slachtoffers de neiging hebben een slaatje te slaan uit de situatie. 'Mijn cliënt in de discotheekzaak wilde per se geen strafvervolging omdat hij anders niet kon studeren in de Verenigde Staten. Ook in Australië en Canada krijg je geen verblijfsvergunning als je een strafblad hebt. Aanvankelijk noemde het slachtoffer een schade van duizend euro, maar in het mediationtraject is dat bedrag verhoogd tot drieduizend euro.'

Bij een andere cliënt had Mannheims een vergelijkbare ervaring. De chauffeur die bij een verkeersongeluk letselschade had veroorzaakt, wilde per se geen strafblad. Het slachtoffer vroeg eerst vierduizend euro schadevergoeding. Tijdens de mediation liep het schadebedrag op tot 22.000 euro. Uiteindelijk maakten de dader en het slachtoffer het af op achtduizend euro.

Volgens Mannheims moet je het wel eens worden met het slachtoffer als je geen strafblad wilt. 'Als het OM een lagere schadevergoeding voldoende vindt en de zaak seponereert, kan het slachtoffer daarover een klacht indienen bij het gerechtshof. En dan ben je nog jaren aan het procederen.'

Boeding-Polée en Van der Does herkennen dat slachtoffers soms willekeurige schadebedragen roepen. Van der Does: 'Maar een gecertificeerde mediator voorkomt dat slachtoffers gaan overvragen. Bovendien zorgt hij ervoor dat de dader bewust kan kiezen: te veel betalen en eventuele strafvervolging voorkomen of de rechter laten beslissen.'

Lian Mannheims: 'Je moet als verdachte nooit akkoord gaan zonder dat je je advocaat hebt geconsulteerd. Het is belangrijk dat een verdachte zich bij mediation en herstelbemiddeling laat adviseren door een advocaat. Wanneer je bijvoorbeeld kans hebt op vrijspraak is mediation af te raden. Als dat er niet in zit, is mediation een optie. Want het beste resultaat voor je cliënt is geen vervolging. Je moet er als advocaat wél heel vroeg bij zijn en zelf het initiatief nemen.' <<